

עיתון הדבר

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 254

בלק תשע"ב

שמעתי רעיון יפה מידידי רבי יצחק איכנשטיין שליט"א
מאופקים:

בלעם היה נביא ויכול היה לדבר עם ה'. ואף על פי כן,
הוא נהג מנהג בני אדם פשוטים.

מה עושים בני אדם פשוטים שאין להם אפשרות לדבר
עם ה'? עם מי הם מתייעצים ונוטלים רשות?

בני אדם פשוטים מדברים עם הרבי שלהם, עם מי
שהמצוה ליראה אותו נלמדת מהמלה "את" - "את ה'
אלקיך תירא" (דברים י, כ). - לרבות תלמידי חכמים.

אלא שלפעמים בא בן אדם אל הרב, ובלבו הוא כבר
החליט. הוא בא לרב ומתכוון לשמוע ממנו שיגיד לו את
מה שהוא רוצה לשמוע. למה? כדי שאחר כך הוא יוכל
לומר לכולם: "התייעצתי", וזה מה שהרב אמר לי"...

ואמנם, מי שבא לרב באמת ובתמים כדי לקבל את
עצתו, זוכה לסיעתא דשמיא מיוחדת, והקב"ה שם בפיו
של הרב את התשובה שהשואל צריך לשמוע.

אבל מי שבא לרב עם תכנית לשמוע תשובה מסוימת,
קרוב לודאי שמשמים יסובבו שישמע את התשובה
שבקש לשמוע, כי "בדרך שאדם רוצה לילך, מוליכין
אותו" (מכות י ע"ב).

וכך התנהל הענין אצל בלעם, כשפנה להתייעץ עם
הקב"ה. הוא אמר לשרי מואב: "לינו פה הלילה,
והשיבתי אתכם דבר, כאשר ידבר ה' אלי". כלומר,

הוא, באמת, התכוון לקבל את ההנחיות שינחה אותו
הקב"ה. ואמנם ה' אמר לו את התשובה שהיה צריך
לשמוע: "ויאמר אלקים אל בלעם לא תלך עמהם".

אבל אחר כך, כששבו שרים נכבדים יותר, ובלעם חפץ
מאד ללכת עמם, הוא פנה אל הקב"ה במטרה לשמוע
ממנו את התשובה שבה חפץ - שיכול הוא ללכת עמם,
על כן אמר לו ה': "אם לקרא לך באו האנשים, קום לך
אתם"...

"קום לך אתם... ויחר אף אלקים כי הולך
הוא" (כב, כ-כב)

מדוע אחרי שנתן הקב"ה לבלעם רשות מפרשת ללכת
ואמר לו "קום לך אתם" הוא כועס עליו על שעושה כן?

מבאר רבי חיים קניבסקי שליט"א בספרו "טעמא
דקרא", שלפי פשוטו יתבאר הענין בכך שהקב"ה לא
צוה על בלעם ללכת, אלא רק התיר לו ללכת ואמר לו:
יכול הנך ללכת, אבל דע לך, שמאומה לא יצא לך
מהליכה זו, מפני ש"ואך את הדבר אשר אדבר אליך
אתו תעשה" (שם, כ).

"וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמרי.
ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא ויקץ מואב מפני
בני ישראל. ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו
הקהל את כל סביבותינו כלחך השור את ירק השדה
ובלק בן צפור מלך למואב בעת ההוא" (כב, ב-ד)

מדוע פתח הכתוב ב"וירא בלק בן צפור", והמשיך
ב"ויגר מואב", לכאורה היה לו לומר "וירא בלק... ויגר
בלק"? וכי מכיון שבלק ראה "את כל אשר עשה ישראל
לאמורי" לכן מואב פחד?

ועוד: מדוע את דבר היות בלק "מלך מואב" לא ציינה
התורה כבר בפסוק הפותח את הפרשה שבו הוזכר
בלק, ורק לאחר שהובאו דברי מואב הוסיפה וכתבה
"ובלק בן צפור מלך למואב בעת ההיא"?

באר המהרי"ל דיסקין, כי הנה באמת יש להבין מהו
"וירא בלק בן צפור", מה הוא ראה?

ויפרש רש"י: "וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה
ישראל לאמורי" - אמר: אלו שני מלכים שהיינו
בטוחים עליהם לא עמדו בפניהם, אנו על אחת כמה
וכמה, לפיכך ויגר מואב". אם סיחון מלך האמורי ועוג
מלך הבשן נפלו לפניהם, לנו אין תקוה נגדם.

ויש להוסיף ולפרש: "וירא בלק בן צפור" - ומה ראה?

"ויגר מואב" - ראה בלק את בני עמו פוחדים ויראים
מישראל. ולא עוד אלא ראה בלק ש"ויקץ מואב מפני
בני ישראל" - בני עמו קצים בחייהם מחמת הפחד
מפני ישראל. ולא עוד אלא שראה בלק את עמו שולחים
שליחים לזקני מדין ואומרים להם: "עתה ילחכו

הקהל את כל סביבותינו כלחך השור את ירק השדה"
- אנו בצרה! ישראל קמים עלינו ובטוחים אנו שהם
יביסו אותנו, וזאת מפני ש"בלק בן צפור מלך למואב
בעת ההיא" - המלך שלנו חלוש וחדל אישים ואיננו
יכולים לבטח בו...

לאחר שנוכח בלק בפחדם של בני עמו ולאחר ששמע
את דברי העלבון שהשמיעו עליו באזני זקני מדין, מיד
ו"ישלח מלאכים אל בלעם בן פעור" - כדי להוכיח
לעמו שאינו חלש כפי שהם סבורים.

"ויאמר אלקים אל בלעם לא תלך עמהם... ויבא
אלקים אל בלעם לילה ויאמר לו, אם לקרא לך באו
האנשים קום לך אתם" (כב, י-כ)

מה פשר ההנהגה הזאת עם בלעם - שבתחילה אמר לו
ה' שלא ילך עם שרי מואב, ולבסוף שינה את הוראתו
ואמר לו: "אם לקרא לך באו האנשים, קום לך אתם"?

ורעות מתרגשות עליהם חדשות לבקרים, הריהם כ"יעקב". או אז באים ושואלים אותם: "מה פעל קל" - בלשון הקטנה: מה עשה עבורכם הקב"ה?... אבל לעתיד לבוא כאשר יהיו 'ישראל' יאמר להם "מה פעל קל" בלשון הגדלה והתפעלות מכל מה שעשה עבורם הקב"ה.

"כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל" (כג, כג)
המגייד מדובנא מבאר את כוונת הדברים באמצעות משל:

אדם אחד שמע שבכפר נידח ביבשת רחוקה המציא מישהו משחה מיוחדת, אשר כל המורח אותה על גופו אינו נפגע לעולם מיירי כדורים. החליט הלה לנסוע לשם, הוציא כסף רב על הוצאות הדרך, ולאחר טלטלות רבות שהתמשכו על פני תקופה ארוכה, הצליח להגיע למחוז חפצו.

הוא קנה את המשחה בסכום עצום, משח אותה על גופו ונסע בחזרה לביתו. בדרך, פגעו בו שודדים וירו בו, אך למרבה תדהמתם התעופפו הכדורים סביבו ולא פגעו בו לרעה. השודדים שהיו משוכנעים כי אין זה אדם אלא שד, החלו בורחים מפניו, אך הוא צעק אחריהם שלא יפחדו אלא יבואו, והציע להם שיתן להם משקה וירימו כוסית לחיים...

התפלאו השודדים: "הלא אנחנו רצינו להרע לו, מפני מה מזמין הוא אותנו לשתות עמו?"
אך האיש לא נתן להם לתהות זמן רב, ומיד הסביר: "עד כה קינן בי חשש, שמא שלמתי כסף רב בחנם, ולמשחה שקניתי אין כל יכולת לעזר, אך אתם, ביריותיכם, הוכחתם לי שאכן שלמתי עבור דבר מועיל ועוזר".

כאשר היה יעקב אבינו בביתו של לבן – ממשיך המגייד מדובנא – ניסה לבן לעשות לו כשופים שונים, אולם יעקב אבינו זכה לשמירה מיוחדת מן השמים והכשופים הללו לא הזיקו לו.

את כח השמירה הזה העניק לזרעו אחריו, אך עדיין לא הזדמן לעם ישראל לבדוק את התועלת שבו באופן מעשי.

כעת, כאשר הגיע בלעם ונסה להפעיל את קסמיו וכשפיו ולא עלה בידו, הבינו כי "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל", כעת הוכח שהקב"ה שומר גם עליהם, וכי, אכן, הם קבלו ירושה טובה!

נמצא, שמלבד הברכות שהעניק בלעם לעם ישראל, הוא נתן להם מתנה נוספת – בהראותו להם כי קסמים וכשפים אינם מצליחים להזיק להם, ולא לשוא רגז עליו בלק פעמים!...

צריך היה בלעם להבין כי היוצא מכך הוא שההליכה הזו תגרס לו לבזיונות גדולים, שהרי הם רוצים שיקלל ואלו הקב"ה יגרם לכך שתצאנה מפיו ברכות במקום קללות.

אך למרות זאת החליט בלעם ללכת, לא משום שרצה את הבזיונות הללו, אלא מכיון שהיה משוכנע, שעל אף שהקב"ה אומר לו מה לעשות, הוא יוכל לעשות ההפך מכך ולקלל, ובשל אותה מחשבה – חרה אף ה'.

"האמנם לא אוכל כבדך" (כב, לו)

ברש"י: נתנבא שסופו לצאת מעמו בקלון.

כיצד ידע בלק מראש, שבלעם יצא בקלון?

המגייד מדובנא עונה על כך במשל: פעם הביאו רופא ממתח לבדוק חולה. בדק הרופא את החולה במשך שעה ארוכה, ואחר אמר: "את התשלום אני רוצה כבר עכשיו, באופן מידי".

אמרו לו: "דבריך מבעיתים את החולה עד מוות, הוא חושש ששעותיו ספורות!"

"איך זה" - שאל הרופא - "מלמדת דרישת התשלום על מותו הקרב של החולה?"

ענו לו בני ביתו של החולה: "אם אתה דורש תשלום דוקא עכשיו, הוא מבין שלא יהיה מצדך בקור נוסף אצלו לעולם..."

כאשר הגיע בלעם אל בלק, הוא רצה מיד את הכסף ואת הכבוד. אמר לו בלק: "הרי אם תצליח יהיה לך כבוד רב, ואף ממון רב תוכל לקבל ללא כל קושי. מהעובדה שאתה דורש כסף וכבוד עכשיו, באופן מידי, אני מבין שאינך צופה הצלחה מובטחת, וממילא אתה יודע שיהיה לך קשה, לאחר מעשה, לקבל את הכסף ואת הכבוד..." על כן - "האמנם לא אוכל כבדך".

"כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל" (כג, כג)

לכאורה יעקב וישראל הם אותו הדבר, מדוע, אפוא, נאמר "ליעקב ולישראל" ולא "ליעקב או ישראל"?

באר ה"חפץ חיים" בספר "החפץ חיים – חיינו ופעלו" שלמלה "מה" ישנן שתי אפשרויות הפוכות, והיא יכולה להגדיל או להקטין, שהרי הכתוב אומר (דברים י, יב): "מה ה' אלקיך שאל מעמך", ומכאן משמע שימה' דבר קטן הוא, ולעומת זאת נאמר (תהלים לא, כ): "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך", וכוונתו ב'מה' – הרבה מאד.

והנה, בין 'יעקב' ל'ישראל' ישנו הבדל גדול, על יעקב נאמר (עמוס ז, ב) "יעקב כי קטן הוא", ועל ישראל כתוב (בראשית לב, כח) "כי שרית עם אלקים".

בהיות עם ישראל בגלות הקשה והמרה, כשצרות רבות

